

عنوان:

نقش بانوان طلبه در پیاده سازی سبک زندگی اسلامی در خانواده

استاد راهنما: خانم ملیحه پور عباس

گرد آورندگان: فاطمه فخر آبادی، شایسته شیر محمدی، معصومه یعقوبی

حوزه علمیه حضرت سیدالشهدا یزد

زمستان 1399

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

دین اسلام ارائه دهنده کاملترین سبک زندگی بشریت است پس پرداختن به سبک زندگی مذهبی و ارزش‌های دینی ضرورتی اساسی به شمار می‌رود. بانوان با توجه به نقش مادری که نقش عظیمی می‌باشد جایگاه ویژه‌ای در خانواده دارند حال اگر این بانو برای فراگیری بهتر اسلام پا در عرصه طلبگی گذاشته باشد. نماینده بسیار محوری برای پیاده سازی سبک زندگی اسلامی در خانواده می‌باشد هدف از نگارش این مقاله نیز دریافت همین موضوع بوده است.

واژگان کلیدی: سبک زندگی، بانوان، خانواده، طلاب، سبک زندگی اسلامی

امروز متناسب با پیشرفت تحول در حوزه‌های مختلف و گذر جوامع از شکل سنتی بر مدرن شاهد شکل‌گیری سنت‌های مختلف زندگی هستیم در واقع سبک زندگی با هر جوانب زندگی افراد در ارتباط است و اثر مهمی بر شکل‌گیری شخصیت افراد دارد با توجه به اینکه شخصیت افراد در خانواده که نخستین آموزشگاه فرد است شکل می‌گیرد باید توجه زیادی به سبک زندگی خانواده‌ها شود که در خانواده‌ها نیز بانوان با ایفای نقش مادری که نقشی تربیتی است می‌تواند با انتقال صحیح فرهنگ اسلامی در نهادینه سازی سبک زندگی تأثیر گذار باشد تحقیقاتی که تاکنون در این زمینه در جامعه ما صورت گرفته است توجه کمی به باورها و ارزش‌های فرهنگی برخاسته از مکتب اسلام داشته و صرفاً به بیان نظریه‌های غربی در این حوزه و ذکر عوامل موثر بر آن استفاده کرده‌اند.

اهمیت و ضرورت

سبک زندگی رفتارهای خاصی است که هر فرد برای زندگی خود بر می‌گزیند و تا رفتارهای خانوادگی، فAMILI، شهری، کشوری و بین‌المللی قابل اطلاق است و از این رو می‌توان سبک را ویژگی‌های رفتاری انسانی بیان کرد و براساس اختلاف این ویژگی‌ها تعدد سبک‌ها را در نظر گرفت اما این ویژگی‌ها از منظر دیدگاه‌های مختلف قابل تقسیم است گستره این تقسیم‌بندی انواع سبک زندگی فردی، اجتماعی، خانوادگی و بین‌المللی را شامل می‌شود پس باید سبک‌های زندگی را بررسی کرده و سبک زندگی صحیح را مشخص کنیم و وقتی پسوند اسلامی نیز به آن اضافه می‌شود به این معناست که معیار سنجش آن ارزش‌های اسلامی است.

بانوان که در قلب خانواده وجود دارند و نقش مهمی را ایفا می‌کنند بنابراین این پژوهش در صدد آن است که نقش بانوان خصوصاً بانوان طلبه که در حال فراگیری اسلام و سبک زندگی اسلامی هستند در تحقق این امر مهم بررسی نماید.

پیشینه پژوهش

تحقیقات مختلفی درباره سبک زندگی اسلامی صورت گرفته است اما تاکنون پژوهش در مورد نقشی که بانوان طلبه در اجرای سبک زندگی اسلامی در خانواده ایفا می‌کند انجام نگرفته است. سوای از تحقیق خانم منصوره زارعان و نفیسه فاطمیان که بر بررسی عوامل که بر تحقق سبک زندگی اسلامی اثر می‌گذارد از دیدگاه فرهیختگان حوزه پرداخته‌اند و تحقیقات انجام شده در این زمینه محدود می‌باشد که به بررسی عوامل سبک زندگی اسلامی و نقش خانواده بسنده نموده‌اند.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر با موضوع نقش بانوان طلبه در پیاده‌سازی سبک زندگی اسلامی در خانواده صورت گرفته است که با روش کتابخانه‌ای بوده. زیرا این روش از اعتبار بالایی برخوردار است و هم‌اینکه این پژوهش در ایام شیوع کرونا صورت گرفته است به همین دلیل با محدودیت‌های بسیاری روبرو بوده‌ایم.

یکی از دیگر ویژگی‌های زندگی طلبگی، ارتباط داشتن دائم با مردم است. طلبه کسی است که حضور موثری در جامعه دارد و از اعتمادی که مردم کوچه و خیابان به او دارند به نحوی مطلوب برای هدایتگری استفاده کند. طلاب علوم دینی در بسیاری از مواقع حلال مشکلات مردم هستند. اگر کسی گرفتار مشکلی شد، معمولاً طلبه‌ها واسطه می‌شوند تا به همکاری و همیاری اهل محل، مشکلات افراد حل شود. رفتار او در جمع باید به گونه‌ای باشد که اعتماد همه را به خود جلب کند.¹

یکی دیگر از وظایف روحانیت تبلیغ آموزه‌های دینی است، یعنی اینکه پیامبر وظیفه داشت تبلیغ کند «ما عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِين» در پیامبر (ص) جز ابلاغ آشکار وظیفه‌ای نیست؛ یعنی وظیفه روحانیت این است که دین را تبلیغ کند. حال یا با گفتار یا با عمل. مسأله دیگر دفاع از عدالت و اجرای آن است. یکی دیگر از اهداف پیامبران در جامعه این بوده که در جامعه شان عدالت را اجرا و با ظلم مبارزه کنند. پیامبر (ص) می‌فرماید: مَنْ مَأْمُورٌ شَدِمَ كَمَا بَيْنَ شِمَا عَدَالَتٍ رَا بَرَا سَاوَمَ يَا دَرِ آيَه دِيكَر «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ بِالْقِسْطِ» وظیفه پیامبر (ص) این است که عدالت را در همه ابعادش در جامعه پیاده کند. توقع اصلی مردم همین است که مبلغ شان با آن‌ها صمیمی باشد و حرف‌هایشان را بشنود. مردم از طلبه‌ها توقع معجزه و شفای مریض ندارند. آنها لباس پیامبر (ص) را بر تن او می‌بینند و انتظار دارند که مثل پیامبر (ص) رفتار کند.

مردم اعتقادات قوی‌ای دارند. حتی بچه‌ها نکات جزئی را می‌دانند. مثلاً یک بچه سه ساله مواظب است که قرآن با احترام حمل شود. اما استفاده از رسانه‌هایی که نمی‌توان به صداقتشان اعتماد کرد، در اعتقادات مردم بی‌تاثیر نبوده است و بعضی بدیهیات مثل مسأله حجاب را کمرنگ کرده است. تاثیر چنین رسانه‌هایی در زندگی مردم نمایان است. واقعاً جای تعجب دارد که از یک خانواده‌ای که شش فرزند دارند، سه نفرشان طلاق گرفته است. متأسفانه در هر خانواده‌ای یک دختر یا پسرشان طلاق گرفته. تاثیر ماهواره را در خانواده و اعتقادات مردم میتوان دید. این از کم

کاری ما به عنوان یک مبلغ بوده که چنین اتفاقی افتاده است. چطور سیگنال‌های ماهواره در همه جا خودشان را به مردم می‌رسانند ولی ما هنوز موفق نشدیم این کار را کنیم.» در کشور ما تقریباً هیچ کار فرهنگی‌ای صورت نمی‌گیرد.

«تقریباً در کشور ما کار فرهنگی‌ای انجام نمی‌شود، کارهایی هم که صورت می‌گیرد یا به مخاطب نمی‌رسد یا اینکه با مخاطب ارتباط برقرار نمی‌کند. اینجا به وفور از فلان سازمان کتاب می‌فرستند اما این کتاب‌ها هیچ استفاده‌ای برای مردم ندارند، در حال حاضر سازمان‌ها، نهادها و دفاتر باید از حالت سنتی بیرون بیایند و فعالیت‌هایشان را مبتنی بر روانشناسی و مردم‌شناسی شکل دهند. سازمان تبلیغات قبل از اعزام مبلغان باید کلاس‌های آموزشی برای آن‌ها بگذارد، حتی برای خانواده‌های طلبه‌ها کلاس‌های روانشناسی و مردم‌شناسی لازم است. تفاوت است.¹

شیوه‌های برخورد طلبه در اجتماع محبتی که انسان در جامعه ارائه می‌دهد از ایمان به خدا و احساس تکلیف است، اگر انسان ایمان به خدا نداشته باشد و احساس تکلیف نکند، هر کجا که برای او منفعتی داشته باشد، محبت می‌کند و هر کجا که برای او ضرری داشته باشد از محبت به دیگران امتناع می‌ورزد. یکی از مهم‌ترین رفتارها، خوش اخلاقی است که هم در خانه و جامعه باید باشد و هم در محیط علم‌اندوزی. البته در جامعه این ویژگی رفتاری نقش بسیاری دارد.

یکی دیگر از راه‌های برخورد در جامعه، اظهار محبت و پاسخگویی خصوصاً در مسائل دینی است. محبتی که انسان در جامعه ارائه می‌دهد از ایمان به خدا و احساس تکلیف است، اگر انسان ایمان به خدا نداشته باشد و احساس تکلیف نکند، هر کجا که برای او منفعتی داشته باشد، محبت می‌کند و هر کجا که برای او ضرری داشته باشد از محبت به دیگران امتناع می‌ورزد.

آیه 86 سوره نساء نیز به این مطلب اشاره دارد که اگر کسی به شما محبت کرد پاسخ آن را به طرز بهتر یا حداقل با ادب و مساوی بدهید.

روش دیگر برخورد در جامعه اظهار شادی در هنگام دیدار دیگران می‌باشد، یعنی زمانی که به همدیگر می‌رسیم با جملات اظهار شادی کنیم.

روش‌های دیگر برخورد طلبه در اجتماع، لبخند زدن در هنگام ملاقات با دیگران، البته با رعایت مسائل شرعی. انجام مزاح‌های شرعی، مزاحی که منجر به تهمت، غیبت و استهزاء نشود از جمله راهکارها و آداب خوش

اخلاقی در برخورد با دیگران است، یکی از امتیازات مؤمن این است که اهل شوخی باشد، ولی منجر به گناه نشود. شوخی ها باید در چهارچوب عقل و شرع باشد.

یکی دیگر از شیوه‌های برخورد یک طلبه در اجتماع، وفاداری به انجام تعهدات، رعایت انصاف، فروتنی و تواضع، عدم تکبر و غرور، رازداری، صداقت و شفافیت، پذیرفتن عذر دیگران، آگاه ساختن از گرفتاری‌ها و مشکلات که جزء لاینفک جامعه می‌باشند از دیگر شیوه‌های مناسب برخورد مبلغین و طلاب با آحاد جامعه است، که رعایت ضوابط در عین صمیمیت از دیگر شیوه‌های برخورد در اجتماع می‌باشد که انسان عاقل همواره در چارچوب ضوابط اخلاقی و رعایت احکام الهی رفتار می‌کند.

ایجاد ارتباط قوی با مردم در راستای هدایت و ارشاد آنان وظیفه‌ایی است که بر عهده‌ی طلاب و روحانیون نهاده شده که اگر با خلوص نیت انجام شود در پرتو عمل به این وظیفه، امورات دنیایی به دنیال آن فراهم خواهد شد. یکی از رسالت‌های طلاب تقویت ایمان در خانواده و محله و اجتماع است (هدایت انسان برترین عمل است). هر عمل نیکویی از هر فردی سربزند نیکو است، اما از شیعیان نیکوتر، و هر کار ناشایستی که از هر فردی سربزند مذموم و از شیعیان مذموم تراست لذا طلاب باید در تمامی رفتار و کردارشان احتیاط فراوانی داشته باشد.

نتیجه گیری

مطالعات انجام شده به طور عمومی بیانگر آن است که بانوان طلبه علاوه بر نقشهایی مانند نقش مادری و همسری که دیگر بانوان در خانواده ایفا می کنند وظایف و نقش های دیگری نیز دارند که آن وظایف عبارتند از تفسیر دین اسلام و پاسداری از آن که برای عمل به آن از خانواده خود شروع کرده و برای هدایت و تربیت خانواده خود سبک زندگی اسلامی را برگزیده و دست بر اجرای آن در خانواده می زنند که با انجام این عمل باعث می شوند تا به وظیفه دیگر خود یعنی تبلیغ آموزه های دینی و اجرای احکام اسلامی نیز عمل کنند و الگوی مناسبی برای دیگر خانواده ها شوند و جامعه را به سمت و سوی اسلامی هدایت کنند.

فهرست منابع و مآخذ

- قرآن کریم
- نهج البلاغه
- الموطا (مالک بن انس، بیروت، دار احیا التراث العربی)
- 4- زن در آینه جلال و جمال (آیت الله جوادی آملی، 1387، مرکز نشر اسراء)
- درآمدی بر معاصر سازی سبک زندگی فاطمی، تحقیق و تألیف: سید مهرعلی محمدنژاد، ناشر: انتشارات سنا، نوبت چاپ: سوم، تاریخ انتشار: مرداد 1399
- کتاب سبک زندگی و ابزار سنجش آن، نویسنده: حجت الاسلام دکتر محمد کاویانی، ناشر: انتشارات پژوهشگاه، نوبت چاپ: سوم، تاریخ انتشار: پاییز 1392، ویراستار: سعیدرضا علی عسکری
- کتاب: آلبوم خانواده (50 برداشت نو از آیین خانواده ی فاطمی (ع)) تحقیق و تألیف: جواد اکبری دافساری و محبوبه زارع، ناشر: موسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دختر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه ی قم) نوبت چاپ: سوم، تاریخ انتشار، دی 1387
- مقاله: نویسندگان: موسوی زهرا- پاک سرشت محمد- شریفی نعمت آباد شکوفه- خواب جاوید حسنه، دانشگاه علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد واحد تحقیقات اراک ایران
- مقاله: بررسی نقش مادر در تعمیق باورهای دینی فرزندان نسیه فقیهی مقدس استادیار دانشکده اهل بیت (ع) دانشگاه اصفهان، شیما شیمانی دانشجوی کارشناسی ارشد تفسیر اثری دانشگاه اصفهان
- صحیفه امام، ج 6
- <https://hawzahnews.com/x5GV7> کد خبر 431940-30 آبان 1396- ساعت 12/00
- <https://hawzahnews.com/x624w> کد خبر 470739-24 بهمن 1398- ساعت 8:55
- لینک کوتاه yasnews.ir/oo2gmh کد خبر 639517-24 بهمن 1398- ساعت 21:10
- www.farsnews.ir 21 بهمن 1398- ساعت 3:03
- www.porseman.com/article/amp
- shia.org/مادر-و-تأثیر-او-در-تربیت/